

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Eleonory Kruglenko
pt. **"Analiza funkcjonałów niewypukłych
charakteryzujących mikromagnetyki"**

Rozprawa poświęcona jest wybranym metodom matematycznym i obliczeniowym stosowanym w teorii mikromagnetyzmu. Teoria ta odnosi się do materiałów magnetycznych, które w mikroskali wykazują namagnesowanie spontaniczne. Mimo swej nazwy, nie sięga ona jednak do skali atomowej, posługując się kontinualnym obrazem materii, w którym stan magnetyczny opisuje się polem wektora namagnesowania. Pole to jest a priori niezależne od pozostałych stopni swobody układu. Dla genetycznie jednorodnego ciała materialnego jest przy tym fizycznie sensowne przyjęcie założenia ustalonej długości wektora namagnesowania, zależnej jedynie od rodzaju materiału i jego stanu termodynamicznego. Zmiany stanu magnetycznego wynikają wówczas jedynie z obrotów wektora namagnesowania. Dopiero w wyniku ewentualnego dalszego uśrednienia makroskopowego moduł wektora namagnesowania może przybierać wartości pośrednie, zmieniające się od krańcowej wartości nasycenia do zera włącznie. Takie właśnie podejście jest główną domeną zainteresowań Autorki. Jednym z ważnych zadań teorii mikromagnetyzmu, dalekim dziś jeszcze od zadowalającego rozwiązania, jest wyprowadzenie metod mezo- czy makroskopowego opisu magnetyków. Metody te winny okazać się skuteczne w sytuacjach, gdy wysoki stopień komplikacji stanu mikroskopowego praktycznie uniemożliwia jego efektywne obliczenie.

Poza wstępem i podsumowaniem, rozprawa zawiera pięć rozdziałów, z których dwa mają charakter wprowadzający, a trzy dalsze służą prezentacji jej głównych wyników. Autorka rozpoczyna od przedstawienia rysu historycznego oraz zestawu wiadomości na temat zasadniczych faktów mikromagnetyzmu i fizycznych podstaw jego teorii. Zakres tej prezentacji wykracza poza wiedzę niezbędną dla dalszego ciągu rozprawy, stanowi jednak wartościowe tło dla rozważanych później problemów wyspecjalizowanych. Do najważniejszych faktów należy tutaj omówienie i uzasadnienie struktury funkcjonału energii mikromagnetyków nieodkształcalnych oraz ciał magnetosprężystych.

Trzeci rozdział rozprawy ma z kolei charakter czysto matematyczny - poświęcony jest omówieniu podstawowych pojęć i metod rozwijanych później i wykorzysty-

wanych w dalszych częściach rozprawy. Przytoczone są definicje dolnej półciągłości, niezbędne usubtelnienia pojęcia wypukłości funkcjonału, oraz wprowadzenie do teorii miar Younga, stanowiących jedno z głównych narzędzi matematycznych wykorzystywanych w rozprawie.

Kolejne dwa rozdziały poświęcone są zastosowaniu przedstawionego wyżej aparatu teoretycznego do zagadnień dotyczących mikromagnetyków nieodkształcalnych. Główne założenie metodologiczne polega tutaj na pominięciu energii oddziaływań wymiennych. Z ogólnego funkcjonału energii przedstawionego w rozdziale drugim pozostają wówczas dwa składniki wewnętrzne - energia anizotropii i energia magnetostatyczna - uzupełnione energią sprzężenia z polem zewnętrznym.

Powstające w ten sposób funkcjonały tracą właściwości gwarantujące istnienie rozwiązań klasycznych. Sytuacja zmienia się radykalnie na korzyść po uogólnieniu przestrzeni rozwiązań przez dopuszczenie funkcji, których wartościami są miary Younga.

Rozdział szósty - kończący merytoryczną część rozprawy - poświęcony jest magnetykom odkształcalnym. Autorka bada tutaj relację pomiędzy magnetykiem nieściśliwym a ciałem magnetosprężystym dowodząc, przy założeniu nasycenia magnetycznego, istnienia przejścia granicznego.

Uwagi krytyczne

1. Główna zastosowana przez Autorkę metoda postępowania w teorii mikromagnetyków nieodkształcalnych opiera się na delikatnym i niebezpiecznym zabiegu pominięcia energii wymiany w funkcjonale energii. Następuje to przez nadanie współczynnikowi α wartości równej zero. Pominięty zostaje w ten sposób składnik zawierający najwyższą pochodną. Nawet przy małej wartości współczynnika składnik ten ma decydujący wpływ na charakter i skalę przestrzenną struktury domenowej w próbce mikromagnetycznej. Ogólnie mówiąc, im mniejsza jest wartość współczynnika α , tym bardziej rozbudowana jest struktura domenowa. Rozszerzenie przestrzeni dopuszczalnych rozwiązań na miary Younga ratuje sytuację tylko częściowo - nadal niemożliwe jest odtworzenie przestrzennej skali struktury domenowej. Okoliczności te wymagają dyskusji, której brakuje w rozprawie.

2. Jako jedną z możliwości rozwiązywania niewypukłych zagadnień mikromagnetyzmu Autorka wskazuje "metodę uwypuklenia", polegającą w efekcie na

zastąpieniu problemu oryginalnego przez zastępczy problem wypukły. Postępowanie takie, mające co najwyżej pewną wartość heurystyczną, trudno jednak uznać za *metodę* rozwiązywania. Pod względem fizycznym problem zastępczy dotyczy bowiem faktycznie innego materiału magnetycznego, o zdecydowanie odmiennych właściwościach fizycznych, a pod względem matematycznym, na skutek linearyzacji przestrzeni wartości wektora namagnesowania, wykracza poza ramy teorii mikromagnetyzmu.

Na szczęście Autorka metodę tę jedynie wzmiankuje, ale z niej nie korzysta.

3. Rozpatrzony w rozdziale piątym przykład numeryczny jest mało realistyczny. Autorka posłużyła się zaczerpniętym z literatury przykładowym kształtem pola zewnętrznego bez należytego krytycyzmu. Jako pole źródeł dalekich powinno ono być w obszarze próbki bezźródłowe i bezwirowe - żaden z tych warunków nie jest jednak spełniony.

4. Zakres zagadnień poruszanych w końcowym rozdziale szóstym jest mało spójny z poprzedzającą częścią rozprawy. Autorka przywraca niezerową energię wymiany, co nie daje się uzasadnić samą tylko różnicą między magnetykami nieodkształcalnymi i ciałami magnetosprężystymi, a nadaje rozważaniom całkowicie odmienny charakter. Wskutek tego rozprawa sprawia wrażenie dość eklektycznej.

5. Rozprawa zredagowana jest mało starannie, nie osiągając w tym zakresie standardu oczekiwanego od prac naukowych w ogóle, a od rozpraw na stopień naukowy w szczególności. Zawiera ona liczne drobne niespójności i pomyłki, które zakomunikowałem Autorce odrębną drogą. Otrzymane pisemne odpowiedzi Autorki załączam. Przed publikacją rozprawy usterki te powinny być usunięte.

Ocena pracy

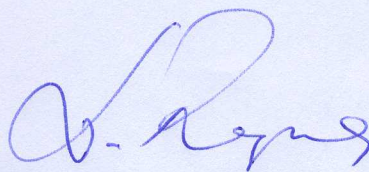
Tematyka rozprawy, dotycząca metod matematycznych teorii mikromagnetyzmu, stanowi ważny poznawczo i aplikacyjnie dział teorii magnetyzmu. Zakres poruszanych w rozprawie problemów jest celowy z punktu widzenia rozwoju wiedzy w tej dziedzinie. Fakt, że teoria mikromagnetyzmu operuje stanami namagnesowania o wartościach określonych na sferze, skutkuje nieprzydatnością wielu klasycznych metod matematycznych stosowanych skutecznie w innych działach teorii ośrodków materialnych i teorii pola. Niezbędny jest bardziej rozbudowany i pogłębiony aparat matematyczny. Wymagana jest dobra znajomość zarówno klasycznego aparatu analizy funkcjonalnej w zastosowaniu do równań różniczkowych, jak też i nowych metod nieliniowej analizy funkcjonalnej, intensywnie rozwijanych

na świecie w ostatnich latach. Wybór głównej metody wykorzystywanej w rozprawie - uogólnionych rozwiązań o wartościach w przestrzeniach miar Younga - należy ocenić jako trafny. Mimo nierozstrzygniętych dotychczas wielu kwestii interpretacyjnych, jest to obiecująca metoda pozwalająca opisywać rozbudowane układy domenowe w sposób zbliżony do makroskopowego, bez nadmiernie szczegółowego wnikania w ich rozmieszczenie, a jednocześnie operująca lokalnymi rozkładami namagnesowania. W porównaniu z klasycznymi metodami makroskopowymi, posługującymi się uśrednionymi wartościami wektora namagnesowania, podejście to daje znacznie większe możliwości efektywnego opisu stanu materiałów magnetycznych.

Konkluzja

Rozprawa przedstawia syntetyczne ujęcie wybranych współczesnych problemów teorii mikromagnetyzmu, zilustrowane oryginalnymi przykładami. Autorka wykazała rozległą wiedzę w tym zakresie, jak też i umiejętność jej zastosowania. Praca spełnia wymagania stawiane ustawowo rozprawom doktorskim. W przekonaniu, że Autorka zasługuje na stopień doktora nauk technicznych w zakresie mechaniki, stawiam wniosek o dopuszczenie rozprawy do publicznej obrony.

6.06.2007

Prof. dr hab. Dominik Rogula